

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Środowiska

KSI.410.002.04.2016
P/16/058

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 52 32, F +48 22 444 52 43
ksi@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/058 – Zapobieganie bezdomności zwierząt
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Środowiska
Kontroler	1. Monika Skrzypiec, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 96895 z dnia 20 stycznia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Fundacja „Centrum Ochrony Środowiska”, ul. Dąbrowskiego 18, 05-190 Nasielsk prowadząca Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Chrcynnie142, 05-190 Nasielsk
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Łukaszewicz, Prezes Zarządu (dowód: akta kontroli str. 3-7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 17 marca 2016 r.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Fundacja „Centrum Ochrony Środowiska” utrzymywała Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Chrcynnie w dobrym stanie sanitarnym, zapewniała prawidłowe warunki bytowania zwierząt i opiekę nad nimi, w tym opiekę weterynaryjną, współpracowała z wolontariuszami m.in. w zakresie promowania adopcji zwierząt, stosowała dobrą praktykę w zakresie karmienia zwierząt, prowadziła dokumentację zwierząt zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz prawidłowo wykorzystywała środki pochodzące z budżetów gmin.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: odławiania zwierząt z terenu jednej gminy bez zezwolenia wójta na taką działalność, niepełnego przestrzegania postanowień umów z gminami dotyczących sterylizacji i kastracji oraz niewłaściwego stanu technicznego ogrodzenia jednego z boksów, mogącego zagrażać bezpieczeństwu zwierząt i stwarzającego ryzyko ich ucieczki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość działań Schroniska, w tym zapewnienia właściwych warunków bytowania zwierząt

Opis stanu faktycznego

Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Chrcynnie (zwane dalej „Schroniskiem”), było prowadzone przez Fundację „Centrum Ochrony Środowiska” z siedzibą

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

w Nasielsku (zwaną dalej „Fundacją”). Organizowanie schronisk i zapewnienie opieki weterynaryjnej dla zwierząt było jednym z celów statutowych² Fundacji, realizowanym poprzez odpłatną działalność w tym zakresie.

Zezwolenie na prowadzenie Schroniska Fundacja uzyskała na podstawie decyzji Burmistrza Nasielska z dnia 8 sierpnia 2002 r. (przedłużonej kolejnymi decyzjami)³. W okresie objętym kontrolą Fundacja spełniała warunki określone w decyzji. Schronisko objęte było nadzorem weterynaryjnym i posiadało numer identyfikacji weterynaryjnej⁴. Maksymalna liczba miejsc dla bezdomnych zwierząt (dorosłych psów) w Schronisku została określona na 150⁵.

W badanym okresie Fundacja posiadała także zezwolenia uprawniające do odławiania bezdomnych zwierząt⁶ z terenu Miasta i Gminy Nasielsk oraz Gminy Nieporęt, a także ich transport do Schroniska. Fundacja dysponowała samochodem przystosowanym do transportu psów i uzyskała pozytywną opinię Powiatowego Lekarza Weterynarii potwierdzającą m.in. posiadanie pojazdu przystosowanego do przewozu psów oraz właściwego sprzętu do odławiania zwierząt. Prezes Zarządu Fundacji posiadał zaświadczenie o przeszkoleniu w zakresie odławiania i transportu bezdomnych zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 3-38, 305, 382-392)

A. Stan techniczny i sanitarny Schroniska

W wyniku oględzin stwierdzono, że:

- teren Schroniska był utwardzony i ogrodzony w sposób zapobiegający przedostaniu się zwierząt na zewnątrz;
- w Schronisku wyodrębniono pomieszczenia przeznaczone do: izolowania zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę, utrzymywania zwierząt zdrowych, w tym osobne dla samców, samic, samic z oseskami, młodych oddzielonych od matek, wykonywania kwarantanny, separacji zwierząt agresywnych i przeprowadzania zabiegów leczniczych i chirurgicznych;
- przylegające do siebie boksy były oddzielone przegrodami (betonowymi ścianami), które uniemożliwiały kontakt z innymi zwierzętami. Ściany i podłogi w boksach wykonane były z betonu, tj. materiału łatwego do mycia i odkażania, a także (z wyjątkiem jednego wolnostojącego boksu) z materiałów niepowodujących kontuzji lub urazów u zwierząt; psy miały do dyspozycji dwa wybiegi o podłożu gruntowym (ziemnym), pozwalające na realizację zachowań właściwych dla ich gatunku. Budy znajdujące się na wybiegach zapewniały przebywającym na nich psom schronienie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. Wybiegi położone są na terenie o jednostronnym spadku,

² Statut Fundacji „Centrum Ochrony Środowiska” z dnia 21 kwietnia 2009 r.

³ Decyzja Burmistrza Nasielska: nr G.7631/4/2002, przedłużona decyzjami nr R.6134/68/04 z dnia 14 grudnia 2004 r., nr R.6134/4/05 z dnia 14 lutego 2005 r., nr R.6134/4/06 z dnia 30 stycznia 2006 r., nr ROS.6134-85/06 z dnia 4 grudnia 2006 r. oraz nr ROS.6134-54/2/09 z dnia 26 listopada 2009 r. na prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt zlokalizowanego w m. Chrcynno dz. Nr 353/1 bez możliwości prowadzenia spalarni zwłok zwierzęcych i ich części.

⁴ Decyzją Powiatowego Lekarza Weterynarii w Nowym Dworze Mazowieckim (PLW) nr PIWet.N.6053d/66/2003 z dnia 3 marca 2003 r. o objęciu nadzorem weterynaryjnym i nadaniu nr identyfikacji weterynaryjnej 14 34 02; numer ten został następnie zmieniony na nr 14 14 86 01 decyzją PLW nr 114/2009 r. z dnia 24 czerwca 2009 r.

⁵ Decyzją PLW nr 172/2009 z dnia 2 listopada 2009 r.

⁶ Decyzja nr ROS.6134-53/2/09 Burmistrza Nasielska z dnia 26 listopada 2009 r. zezwalająca na prowadzenie działalności w zakresie ochrony środowiska przed bezdomnymi zwierzętami Fundacji „Centrum Ochrony Środowiska” na terenie Miasta i Gminy Nasielsk od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 1 stycznia 2020 r. oraz decyzja nr KOS Wójta Gm. Nieporęt z dnia 10 kwietnia 2006 r. na prowadzenie działalności ochronnej przed bezdomnymi zwierzętami na terenie gminy Nieporęt.

co zmniejsza ryzyko gromadzenia się na nich wody i tworzenia się błota (w dniu oględzin Schroniska, pomimo opadów deszczu w dniu poprzednim, na wybiegach nie było błota ani zastoisk wody).

Pomimo iż teren Schroniska był ogrodzony, a stan ogrodzenia nie budził zastrzeżeń NIK, w badanym okresie zdarzały się ucieczki psów ze Schroniska. W 2014 r. zbiegło 14 zwierząt, a w 2015 r. – 5. W dniach 20 lutego 2016 r. oraz 14 marca 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, że: ucieczki miały miejsce po sforsowaniu lub uszkodzeniu ogrodzenia boksu lub wybiegu, podczas przeprowadzania zwierząt na wybieg lub do innego boksu albo w trakcie adopcji, bezpośrednio po przekazaniu psa nowemu właścicielowi; zwierzęta wydostawały się poza teren Schroniska przez bramę otwartą w godzinach urzędowania; zdarzały się również przypadki sforsowania zamkniętej bramy. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu Fundacji, w Schronisku podjęto działania, które przyczyniły się do zmniejszenia liczby ucieczek, w tym m.in. całkowicie zabezpieczono od góry siatką kilka boksów przeznaczonych dla psów nadmiernie próbujących ucieczek, wzmożono uwagę podczas obsługi psów oraz w trakcie przekazywania psów do adopcji.

(dowód: akta kontroli str. 280-281, 287-311, 328-335, 345-376)

B. Warunki przebywania zwierząt w Schronisku i opieka weterynaryjna

Zdaniem biegłego z dziedziny ochrony zwierząt, powołanego w trybie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o NIK (zwanego dalej „biegłym”), atutem Schroniska jest jego usytuowanie w otoczeniu lasu, co stwarza korzystne warunki dla utrzymywania w nim zwierząt ze względu na ochronę przed niekorzystnymi wpływami czynników środowiskowych, takimi jak wiatr, deszcz czy nadmierne nasłonecznienie. Ponadto otoczenie to stwarza wolontariuszom dogodne warunki do wyprowadzania psów na spacer, podczas których zwierzęta mogą eksplorować rozległy teren wokół Schroniska.

Psy przebywały w boksach i pomieszczeniach przeznaczonych dla zwierząt wymagających szczególnych warunków (ze względu na wiek lub stan zdrowia). Wyjątek stanowiły trzy psy mające schronienie w wolnostojących budach. Psy te były trzymane na uwięzi, tj. na przymocowanych do bud łańcuchach o długości od 3 m do 5 m. Jak wyjaśnił w dniu 24 lutego 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji, psy przebywały na uwięzi w godzinach otwarcia Schroniska (tj. od 9.30 do 15.30) i były codziennie spuszczone z łańcuchów po zamknięciu bramy Schroniska.

W Schronisku zapewniono psom możliwość swobodnego poruszania się, indywidualne legowiska w budach wyścielonych słomą oraz stały dostęp do wody zdatnej do picia (w stalowych miskach, umocowanych na specjalnych stelażach, zabezpieczonych przed przewróceniem). Jak wyjaśnił Prezes Fundacji w dniu 20 lutego 2016 r., miski na wodę były myte codziennie, a woda była uzupełniana kilka razy dziennie, w zależności od potrzeb zwierząt i temperatury otoczenia.

Budy zapewniały psom ochronę przed zimnem, upałami i opadami oraz osłonę od wiatru; dodatkowe zabezpieczenie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi stanowiło częściowe lub całkowite zadaszenie boksów (z wyjątkiem jednego boksu pozbawionego zadaszenia) oraz betonowe ściany/przegrody boksów (z wyjątkiem dwóch wolnostojących boksów ogrodzonych siatką), jak również ukształtowanie terenu i wysokie drzewa otaczające teren Schroniska. Od dnia 1 czerwca 2015 r. w Schronisku obowiązywała procedura postępowania na wypadek upałów. Pomieszczenie dla suk ze szczeniętami znajdowało się w niewielkim budynku zapewniającym ochronę przed zimnem, upałami i opadami (w czasie oględzin w Schronisku nie było suk ze szczeniętami); wszystkie psy miały dostęp do światła dziennego. Pomieszczenia i wybiegi były utrzymane w należytej

czystości, tj. nie zalegały na nich odchody, resztki karmy ani inne odpady. Ściółka (słoma), którą były wyścielone budy była czysta i sucha, a Schronisko posiadało duży jej zapas.

(dowód: akta kontroli str. 280-281, 287-311, 328-335, 345-376)

Prezes Zarządu Fundacji w dniu 24 lutego 2016 r. wyjaśnił, że w Schronisku prowadzona jest rotacja zwierząt przebywających na wybiegach. Dokonywana co kilka dni wymiana zwierząt znajdujących się na każdym z dwóch wybiegów pozwala każdej grupie psów przebywać na wybiegu co najmniej dwie – trzy doby bez przerwy. Nie wszystkie psy mogą być łączone ze sobą na wybiegu, ze względu na wzajemne nietolerowanie się. Psy niewypuszczane na wybieg mają priorytet podczas wyprowadzania na spacer przez wolontariuszy. Całodniowe weekendowe spacerowanie pozwalają psom nieprzebywającym w tym czasie na wybiegu na realizowanie naturalnych potrzeb.

(dowód: akta kontroli str. 332-335)

W dniu oględzin przeprowadzonych 18 lutego 2016 r., na terenie Schroniska przebywało 120 psów⁷. W poszczególnych boksach i pomieszczeniach nie przebywało zbyt dużo zwierząt. Powierzchnia przypadająca na jednego psa przebywającego w boksie lub pomieszczeniu wynosiła od 1,6 m² (w jednym boksie, w którym przebywało 5 małych psów) do 9,8 m², średnio 3,3 m². Przy maksymalnym wykorzystaniu miejsc w Schronisku powierzchnia przypadająca na jednego psa wyniosłaby 2,2 m². W badanym okresie Schronisko nie przekraczało maksymalnej liczby zwierząt, dla jakiej było przewidziane.

(dowód: akta kontroli str. 10, 202-279, 303-304, 328-331)

Dorośle psy były karmione raz dziennie, w godzinach od 11.00 do 14.00 (w razie potrzeby czas ten był wydłużany), natomiast szczenięta – trzy razy dziennie. Jako przykład dobrej praktyki należy wskazać sposób karmienia psów stosowany w Schronisku. Karma w postaci tzw. batonów mięsnych była podawana przez pracownika każdemu psu indywidualnie (z ręki wprost do pyska), w ilości odpowiedniej do jego wielkości, apetytu i specyficznych potrzeb oraz czasie, jaki był potrzebny danemu psu do przyjęcia pokarmu. Ten sposób karmienia eliminował konflikty pomiędzy zwierzętami o karmę i zapewniał wszystkim zwierzętom zaspokojenie ich potrzeb żywieniowych. Miski były wykorzystywane wyłącznie do karmienia innymi rodzajami karmy (tj. karmą suchą lub z puszek). Psom zapewniono właściwą ilość, a także odpowiednią różnorodność karmy (białko zwierzęce i węglowodany w odpowiednich proporcjach zawarte były w batonach mięsnych stanowiących podstawę żywienia oraz warzywa znajdujące się w składzie suchej karmy stosowanej jako karma uzupełniająca). Zdaniem biegłego z dziedziny ochrony zwierząt żywienie zwierząt w Schronisku było prawidłowe i właściwe dla ich gatunku, o czym świadczył dobry stan odżywienia większości psów⁸.

(dowód: akta kontroli str. 280-281, 287-311, 336, 369-381)

⁷ W tym dniu trzy psy będące pod opieką Fundacji przebywały na leczeniu poza Schroniskiem.

⁸ Podczas oględzin Schroniska w dniu 22 stycznia 2016 r., u jednego spośród 122 zwierząt przebywających wówczas w Schronisku (suki), biegły stwierdził znaczny stopień wychudzenia. Zdaniem biegłego, do ustalenia przyczyny tego stanu niezbędne było przeprowadzenie dodatkowych badań i podjęcie leczenia przyczynowego. Lekarz opiekujący się psami w Schronisku zaobserwował u tego zwierzęcia (suki o imieniu Bela i nr id. 7M-08) okresowe problemy z przyjmowaniem pokarmu. Badania krwi wykonane w trakcie kontroli nie pozwoliły na postawienie diagnozy, jednak indywidualny system karmienia doprowadził do poprawy stanu odżywienia zwierzęcia (podczas kolejnych oględzin, przeprowadzonych w dniu 29 lutego 2016 r., stan odżywienia suki był zadowalający).

W badanym okresie psami w Schronisku na stałe opiekowały się dwie do trzech osób. Zwierzętom zapewniono opiekę codziennie, w tym również w niedziele i święta. Fundacja nie dysponowała dokumentami potwierdzającymi zapewnienie zwierzętom opieki w porze nocnej, jednak jak wyjaśnił w dniu 20 lutego 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji, opieka taka była zapewniona przez całą dobę. Opiekunowie zwierząt (pracownicy i osoba wykonująca społecznie zadania związane opieką nad psami w Schronisku) zostali przeszkoleni w zakresie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt⁹ (zwanej dalej uoz) oraz postępowania ze zwierzętami.

W opinii biegłego psy w Schronisku były utrzymywane we właściwy sposób. Nie stwierdził on przypadków nadmiernej agresji pomiędzy zwierzętami, co jego zdaniem świadczyło o właściwym postępowaniu personelu związanym z doбором zwierząt w poszczególnych boksach. Biegły odnotował również, że większość zwierząt zachowywała się w sposób przyjazny, nieagresywny w stosunku do wizytujących, co również świadczyło o właściwym podejściu personelu do zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 287-292, 306-313, 339, 462-467, 1082)

W badanym okresie opieka weterynaryjna w Schronisku była zapewniona na podstawie umowy z lekarzem weterynarii z dnia 3 stycznia 2013 r. Zgodnie z ww. umową usługi weterynaryjne świadczone na rzecz zwierząt przebywających w Schronisku polegały na: dokonywaniu okresowego przeglądu zdrowotnego zwierząt, przeprowadzaniu zabiegów weterynaryjnych, leczeniu zwierząt chorych i powypadkowych, przeprowadzaniu eutanazji, przeprowadzaniu profilaktyki zdrowotnej zwierząt, udzielaniu zwierzętom niezbędnej pomocy weterynaryjnej i wykonywaniu szczepień przeciwko wściekliźnie. Usługi weterynaryjne świadczone były zgodnie z umową. Przyjmowane do Schroniska zwierzęta były poddawane czternastodniowej kwarantannie w przeznaczonych do tego boksach. Okresowy przegląd zdrowia zwierząt był prowadzony raz w miesiącu. Profilaktyka zdrowotna zwierząt obejmowała m.in. szczepienia przeciw chorobom zakaźnym psów, stosowanie środków przeciw pasożytom zewnętrznym (w tym kleszczom) oraz pasożytom wewnętrznym.

Ponadto w Schronisku regularnie prowadzono dezynfekcję: raz w miesiącu w boksach i dwa razy w miesiącu w pomieszczeniach kwarantanny. Do tego celu zamiennie stosowano środek przeznaczony do zwalczania wirusów oraz środek o szerszym spektrum działania, zwalczający bakterie, wirusy, grzyby, larwy much i jaja pasożytów. Teren Schroniska był zabezpieczony przed gryzoniami za pomocą tzw. karmników deratyzacyjnych, natomiast ochronę magazynu karmy przed gryzoniami zapewniały dwa wolno żyjące koty bytujące w pobliżu budynków Schroniska.

W razie potrzeby lekarz weterynarii świadczył usługi na rzecz Schroniska także w niedziele i święta. Niezbędne zabiegi chirurgiczne przeprowadzał we własnym gabinecie weterynaryjnym. W przypadkach wymagających specjalistycznej diagnostyki i leczenia zwierząt, Fundacja korzystała z pomocy wyspecjalizowanych placówek weterynaryjnych. Wykonywano w nich badania diagnostyczne, m.in. prześwietlenia, antybiogramy, specjalistyczne badania krwi, a także zabiegi lecznicze, np. transfuzje krwi, oraz chirurgiczne, np. leczenie skomplikowanych złamań kończyn i urazów czaszki.

(dowód: akta kontroli str. 99-174, 287-292, 306-326, 331-338, 377-381, 758-827, 986-1075)

⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 856 z późn. zm.

Zabiegi sterylizacji i kastracji zwierząt przyjętych do Schroniska przeprowadzał lekarz weterynarii sprawujący opiekę weterynaryjną w Schronisku, a w przypadku zwierząt odłowionych w 2015 r. z terenu Gm. Grójec – jeszcze przed dostarczeniem ich do Schroniska – lekarz weterynarii wyznaczony przez tę gminę. Łącznie w badanym okresie na 308 przyjętych zwierząt przeprowadzono 99 takich zabiegów (46 w 2014 r., 49 w 2015 r. i 4 w 2016 r.). Zostały one udokumentowane m.in. w *Księżce leczenia zwierząt*, *Rejestrze sterylizacji i kastracji zwierząt*, *Kartach zwierząt* oraz wypisach ze Schroniska.

(dowód: akta kontroli str. 282-284, 758-759, 817-930)

Dla pogłębienia analizy działań Fundacji mających na celu ograniczenie populacji bezdomnych zwierząt poprzez prowadzenie zabiegów sterylizacji i kastracji, sprawdzono 54 wybrane losowo karty zwierząt oddanych do adopcji. Przed przekazaniem do adopcji wysterylizowano/wykastrowano 22 spośród 54 zwierząt. Przeciwwskazania lekarsko-weterynaryjne lub inne okoliczności uzasadniające nieprzeprowadzenie takiego zabiegu¹⁰ występowały w przypadku 18 zwierząt. W przypadku pozostałych 14 zwierząt nie istniały żadne okoliczności uniemożliwiające przeprowadzenie zabiegu.

(dowód: akta kontroli str. 342-410, 1027-1030)

C. Ewidencja zwierząt

Liczba zwierząt w Schronisku wynosiła: 128 na początku i 125 na koniec roku 2014 oraz 123 na początku i 121 na koniec 2015 r. W 2014 r. do Schroniska przyjęto 143 psy, w 2015 – 147, a w 2016 (do zakończenia kontroli) – 18.

Fakt przyjęcia zwierzęcia do Schroniska dokumentowano wpisem do *Chronologicznego rejestru przyjęć zwierząt* oraz poprzez założenie *Karty zwierzęcia*. Dokumenty te prowadzono w formie papierowej. *Chronologiczny rejestr przyjęć zwierząt* oraz *Karty zwierząt* spełniały łącznie wymogi dotyczące wykazu, o którym mowa w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt¹¹ (zwanego dalej rozporządzeniem ws. szczegółowych wymagań dla schronisk) i zawierały wszystkie informacje wymienione w § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia. Wszystkim psom przyjmowanym do Schroniska nadawano imiona i numery identyfikacyjne. Psy były fotografowane, a ich zdjęcia dołączane do *Kart zwierząt*. Dokumentowano również skreślenie zwierząt z ewidencji Schroniska z podaniem powodu skreślenia, jakim było przekazanie do adopcji, padnięcie, eutanazja lub ucieczka. W przypadku padnięcia lub eutanazji lekarz weterynarii sporządzał protokół zawierający informację o przyczynach śmierci zwierzęcia lub powodach jego uśpienia. Ucieczka psa była każdorazowo potwierdzana protokołem podpisanym przez Prezesa Zarządu Fundacji. Informacje dotyczące przyjęć do Schroniska, adopcji i zejścia zwierząt znajdowały się również w rejestrach prowadzonych oddzielnie dla każdej gminy, z którą Fundacja zawarła umowę na przyjmowanie i utrzymanie bezdomnych zwierząt.

¹⁰ Przeciwwskazania lekarsko-weterynaryjne do przeprowadzenia zabiegu sterylizacji lub kastracji dotyczyły 14 zwierząt i wynikały z ich stanu zdrowia i/lub wieku. W przypadku pozostałych czterech zwierząt przyczyną nieprzeprowadzenia takich zabiegów był brak zapisu o obowiązkowej sterylizacji/kastracji w umowie z gminą Rzańnik oraz okresowy brak środków w budżecie gminy przeznaczonych na ten cel.

¹¹ Dz. U. Nr 158, poz. 1657.

Śmiertelność psów¹² w 2014 r. wyniosła 14%, a w 2015 r. – 10%. Jedną z przyczyn padnięć zwierząt były rany kłane: w 2014 r. padnięcia z tego powodu stanowiły 36% wszystkich przypadków, a w 2015 r. – 17%. W dniu 20 lutego 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił m.in., że w Schronisku podjęto działania mające na celu zminimalizowanie ryzyka pogryzień wśród psów poprzez staranniejsze dobieranie zwierząt przebywających w jednym boksie pod względem charakteru, łączenie wykastrowanych samców z sukami i wysterylizowanych suk z samcami oraz poświęcanie większej ilości czasu i pracy zwierzętom wykazującym oznaki agresji.

(dowód: akta kontroli str. 46-98, 122-154, 175-199, 305, 332-335, 1036-1042, 1079-1081)

W 2015 r. przyczyną padnięcia ośmiu psów przebywających w Schronisku (33% wszystkich przypadków padnięć) było otrucie. W sierpniu i wrześniu 2015 r. objawy zatrucia wystąpiły łącznie u 18 psów. O zdarzeniach tych Prezes Zarządu Fundacji powiadomił Powiatowego Lekarza Weterynarii w Nowym Dworze Mazowieckim oraz Komisariat Policji w Nasielsku. Badanie toksykologiczne przeprowadzone na zlecenie Fundacji w Państwowym Instytucie Weterynarii Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach potwierdziło zatrucie środkiem gryzoniobójczym z grupy hydroksykumaryn oraz strychniną (wycofaną z użytku). Leczenie objawowe podjęte przez lekarza weterynarii opiekującego się zwierzętami w Schronisku pozwoliło uratować 10 zatrutych zwierząt. W sprawie otruc zwierząt w Schronisku Komisariat Policji w Nasielsku prowadził od 29 września 2015 r. dochodzenie, które zostało umorzone w dniu 29 stycznia 2016 r. z powodu nieustalenia sprawców.

(dowód: akta kontroli str. 200-210, 1074-1078)

W 2014 r. eutanazji poddano 13 dorosłych psów i cztery ślepe mioty, natomiast w 2015 r. – trzy dorosłe psy i sześć ślepych miotów. O eutanazji w każdym przypadku decydował lekarz weterynarii. Przyczyny eutanazji były szczegółowo udokumentowane w *Książce leczenia* oraz *Kartach zwierząt*. Najczęściej należały do nich: zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa i/lub niedowład kończyn, niewydolność serca, choroby nowotworowe i nasilone zmiany zapalne nierokujące na wyleczenie. Lekarz weterynarii przeprowadzał zabiegi eutanazji w sposób humanitarny: przed zastosowaniem właściwego środka do eutanazji podawał zwierzęciu lek uspokajający.

(dowód: akta kontroli str. 155-163, 282-284, 314-326, 1079-1081)

W badanym okresie Fundacja prowadziła znakowanie psów przyjmowanych do Schroniska z terenu trzech gmin (Nasielsk, Nieporęt i Serock) poprzez wszczepienie pod skórę elektronicznego mikroprocesora (tzw. chipowanie), zgodnie z umowami zawartymi z tymi gminami¹³. Psy z terenu niektórych gmin (np. Baboszewo, Naruszewo, Płońsk, Sochocin, Załuski) były dostarczane do Schroniska po uprzednim oznakowaniu chipem. W Schronisku nie stwierdzono przypadków oznakowania psów więcej niż jednym chipem.

(dowód: akta kontroli str. 367-368, 572-612, 1079-1081)

¹² liczona jako stosunek liczby zmarłych zwierząt do liczby zwierząt, które przebywały w schronisku na początku roku, powiększonej o liczbę zwierząt przyjętych.

¹³ Chipowanie zwierząt w Schronisku odbywało się na podstawie umów z: gminą Serock na okres od 20 lutego do 31 grudnia 2014 r., Miastem i Gminą Nasielsk na okres od 11 marca 2014 r. do 31 grudnia 2016 r. oraz Gminą Nieporęt na okres od 14 stycznia do 31 grudnia 2016 r.

D. Wykorzystanie środków z budżetów gmin

Fundacja realizowała umowy na przyjmowanie i utrzymanie zwierząt w Schronisku z 30 gminami w latach 2014 – 2015 oraz z 17 gminami w 2016 r. (do dnia 17 marca). Wszystkie umowy przewidywały jednorazową opłatę za przyjęcie i utrzymanie zwierzęcia w Schronisku, która wynosiła od 1.780 zł do 2.460 zł brutto. Wyjątek stanowiły:

- podwyższona stawka za przyjęcie suki ze szczeniętami poniżej trzeciego miesiąca życia, obowiązująca w umowach z Gm. Nasielsk na 2015 i 2016 r., wynosząca 3.690 zł brutto;
- obniżone stawki dotyczące zwierząt przebywających w Schronisku nie dłużej niż czternastodniowy okres kwarantanny lub nie dłużej niż 30 dni (odpowiednio: stawka 450 zł brutto w umowie z Gm. Serock na 2014 r. i w umowach na 2015 r. z Gm. Nieporęt oraz stawka 1.230 zł brutto w umowach z Gm. Nasielsk na 2015 i 2016 r.).

Umowa z Gminą Serock na 2014 r. obejmowała dodatkowo wylapywanie zwierząt z terenu tej gminy i ich transport do Schroniska. Stawka za wylapanie i transport jednego psa wynosiła 499 zł brutto.

W większości umów (tj. 24 obowiązujących w latach 2014 – 2015 i 18 umowach obowiązujących w roku 2016 – do dnia 17 marca), poza stawkami za przyjęcie i utrzymanie zwierząt w Schronisku określono także stawki za ich sterylizację i kastrację. Stawki te wynosiły od 250 zł brutto za sterylizację lub kastrację zwierzęcia bez względu na płeć do 554 zł brutto za sterylizację suki i 408 zł za kastrację psa.

(dowód: akta kontroli str. 568-757)

Środki uzyskane z gmin w latach 2014 – 2015, w przeliczeniu na jednego psa przebywającego w Schronisku, wyniosły średnio około 6 zł dziennie. Jak wyjaśnił w dniu 14 marca 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji, *„Środki otrzymywane z gmin są środkami zapewniającymi minimalne utrzymanie zwierząt, natomiast nie są środkami wystarczającymi na utrzymanie infrastruktury schroniskowej, np. na remonty pomieszczeń dla zwierząt i budynków schroniska, doposażenie pomieszczenia do wykonywania zabiegów leczniczych i chirurgicznych oraz wyposażenia magazynu karmy, zakup nowych akcesoriów do obsługi psów (takich jak smycze, obroże, przybory do pielęgnacji), urządzeń do podawania karmy itp. Wiele niezbędnych napraw wykonywanych było we własnym zakresie przez personel schroniska.”*

(dowód: akta kontroli str. 202-279, 375-376, 505-570)

Wg danych zawartych w protokołach z kontroli Schroniska przeprowadzonych przez Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nowym Dworze Mazowieckim (PIW), w kwietniu 2014 r. 35% wszystkich psów przebywających w Schronisku stanowiły psy w wieku 7 i więcej lat, natomiast w listopadzie 2015 r. takie psy stanowiły aż 43%. W opinii inspektora weterynaryjnego do spraw ochrony zwierząt PIW, zawartej w protokole kontroli, w tej grupie zwierząt należy się spodziewać nasilenia schorzeń związanych z wiekiem oraz liczyć się z faktem, iż dla starszych psów trudniej znaleźć nowych właścicieli i zwykle stają się one „rezydentami” Schroniska.

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu Fundacji w dniu 11 marca 2016 r., opłata za przyjęcie zwierzęcia do Schroniska była jednorazowa, niezależnie od długości okresu jego pobytu w Schronisku. Jeżeli w danym miesiącu przyjęto kilka zwierząt, środki uzyskane z tego tytułu były przeznaczane na zaspokojenie potrzeb wszystkich zwierząt przebywających w Schronisku. Niektóre gminy stosowały pomniejszone

opłaty w przypadku adopcji, odebrania przez właściciela, padnięcia lub eutanazji zwierzęcia w krótkim czasie (nie dłuższym niż określony w umowie), nie biorąc pod uwagę, że w Schronisku nadal przebywają zwierzęta dostarczone z tych gmin nawet kilka lat wcześniej. W opinii Prezesa Zarządu Fundacji, zapewnienie stabilnego funkcjonowania Schroniska w takiej sytuacji było bardzo trudnym zadaniem.

W badanym okresie Fundacja nie otrzymywała dotacji. Środki przekazane przez gminy na podstawie umów wykorzystywała zgodnie z przeznaczeniem, tj. na pokrycie kosztów prowadzenia Schroniska, w tym m.in. wynagrodzenia pracowników, usług weterynaryjnych, karmy dla zwierząt, energii elektrycznej, wody, opłat telefonicznych, eksploatacji pojazdów, usługi odbioru zwłok zwierzęcych do utylizacji. Fundacja prawidłowo rozliczała się ze środków otrzymanych z gmin. Ewidencja księgową, w powiązaniu z rejestrami zwierząt przyjętych z terenu poszczególnych gmin, umożliwiła rozliczenie środków przekazanych przez gminy na podstawie umów. Fundacja nie pobierała opłat za przekazanie zwierząt do adopcji. Otrzymywane darowizny pieniężne oraz rzeczowe (wynoszące około 1% wszystkich przychodów Fundacji) w badanym okresie stanowiły niewielkie uzupełnienie środków przeznaczanych na działalność Schroniska.

(dowód: akta kontroli str. 202-279, 306-311, 369-374, 505-570, 691-692, 1083)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prezes Zarządu Fundacji odławiał zwierzęta z terenu Gminy Serock bez zezwolenia Wójta Gminy na ww. działalność.

W okresie od dnia 20 lutego 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. Fundacja posiadała umowę z Gm. Serock obejmującą m.in. odławianie zwierząt z terenu Gminy, a od dnia 15 stycznia 2014 r. – umowę z Gabinetem Weterynaryjnym na odławianie zwierząt, dostarczanie ich do Schroniska w Chrcynnie i zapewnienie opieki weterynaryjnej odławianym zwierzętom. Z dokumentacji dostępnej w Schronisku, jak również dokumentów otrzymanych z Urzędu Gminy Serock wynika, że w tym okresie Prezes Zarządu Fundacji odłowił i dostarczył do Schroniska 11 psów. Do dnia zakończenia kontroli Prezes Zarządu Fundacji nie przedstawił kontrolerowi zezwolenia Wójta Gminy Serock na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na terenie gminy Serock.

Prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami (obejmującej m.in. odławianie bezdomnych zwierząt) wymaga zezwolenia wójta, zgodnie z art. 7 ust 1 pkt 3 oraz art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁴.

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu Fundacji w dniu 29 lutego 2016 r., zdarzały się przypadki (dot. 11 psów), w których lekarz weterynarii, z którym Fundacja miała zawartą umowę na odławianie psów z terenu Gminy Serock, z różnych powodów nie mógł wykonać tej usługi w wyznaczonym czasie, w związku z powyższym odłowienia i transportu dokonywał osobiście, ze względu na dobro zwierząt. Wyjaśnił także, iż był przekonany, że posiada takie zezwolenie na działalność na terenie gm. Serock, lecz nie potrafił go odnaleźć. Informacja uzyskana w dniu 2 marca 2016 r. na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK z Gminy Serock nie dała jednoznacznej odpowiedzi czy dokument taki został wydany.

(dowód: akta kontroli str. 372-461, 337-338)

¹⁴ Dz. U. z 2016 r., poz. 250.

2. Fundacja uchybiła wymogom rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt utrzymując ogrodzenie jednego z 37 boksów dla psów w stanie mogącym stanowić zagrożenie powstania kontuzji lub urazów u zwierząt oraz stwarzającym ryzyko ich ucieczki.

Zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. b oraz pkt 2 ściany, podłogi i drzwi w pomieszczeniach lub boksach wykonuje się z materiałów niepowodujących urazów lub kontuzji u zwierząt oraz w sposób uniemożliwiający ucieczkę zwierząt.

Ostre zakończenia elementów uszkodzonej (rozerwanej) siatki stanowiącej ogrodzenie boksu, naprawionej prowizorycznie w miejscach rozerwania przy pomocy drutu, nie były wprawdzie skierowane do wnętrza boksu, ale podczas prawdopodobnych prób wydostania się z zwierząt z boksu mogły przyczynić się do powstania skaleczeń; ponadto prowizorycznie naprawione ogrodzenie boksu nie stanowiło dostatecznego zabezpieczenia przed wydostaniem się zwierząt z boksu; utrzymywanie ogrodzenia boksu w tym stanie stanowiło naruszenie ww. przepisu.

W dniu 2 marca 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, że miejscowe uszkodzenia siatki naprawiano drutem, gdyż jest to najskuteczniejsza i najszybsza metoda naprawy uszkodzenia. Wyjaśnił także, że każde zauważone uszkodzenie było niezwłocznie naprawiane. W celu uniknięcia częstych uszkodzeń planowane jest sukcesywne zastępowanie siatki drucianej kratami z utwardzanych prętów metalowych, które są trwalsze niż siatka i bardziej odporne na korozję, i z których zbudowane jest ogrodzenie większości boksów schroniskowych.

(dowód: akta kontroli str. 345-365)

3. Nie wysterylizowano/nie wykastrowano 14 zwierząt przed ich oddaniem do adopcji¹⁵ (spośród 54 adoptowanych zwierząt wybranych do badania), pomimo iż umowy z gminami, z których dostarczono te zwierzęta (tj. z gm. Grójec, Naruszewo, Nasielsk, Nowe Miasto, Raciąż, Sochocin i Świercze), nakładały na Fundację obowiązek przeprowadzenia takich zabiegów, a nie istniały przeciwwskazania lekarsko-weterynaryjne ani inne okoliczności uzasadniające nieprzeprowadzenie takich zabiegów.

W dniu 14 marca 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, co następuje: „Ww. zwierzęta nie zostały wysterylizowane/wykastrowane przed adopcją, ponieważ kierowałem się przede wszystkim dobrem tych zwierząt w sytuacji, kiedy pojawiały się osoby chcące zapewnić im nowy dom. Miałem na uwadze także fakt, iż w przypadku odmowy wydania zwierzęcia do adopcji do chwili sterylizacji/kastracji istniało ryzyko, że później mogły nie zgłosić się osoby chętne do adopcji”. Ponadto Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, że czynnikiem limitującym liczbę wykonywanych zabiegów sterylizacji i kastracji były ograniczone możliwości co do liczby zwierząt, którym można w tym samym czasie zapewnić opiekę pozabiegową, z powodu małej liczby personelu i odpowiednich pomieszczeń.

(dowód: akta kontroli str. 314-327, 340-376, 572-757, 828-930)

4. Numery identyfikacyjne (tzw. numery chip) trzech spośród 43 zachipowanych w Schronisku zwierząt przyjętych z terenu Miasta i Gminy Nieporęt w roku 2015

¹⁵ o numerach identyfikacyjnych 1Lu-14, 1Cz-14, 10Cz-14, 13P-14, 1Wrz-14, 6Wrz-14, 15Lp-14, 2M-14, 7P-15, 4S-15, 9Lp-15, 11K-15, 8P-15, 10Lp-15.

nie widniały w ogólnopolskich bazach danych, pomimo iż umowa z tą gminą zawarta w dniu 14 stycznia 2015 r. nakładała na Fundację obowiązek wprowadzenia numerów chip oznakowanych zwierząt do jednej z takich baz.

W dniu 24 lutego 2016 r. Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, że numery chip trzech zwierząt (pomimo widnienia w kartach zwierząt), z powodu nieumyślnej pomyłki nie zostały zarejestrowane w Centralnym Rejestrze Zwierząt Oznakowanych, z którym Schronisko posiada umowę. Powyższa omyłka z dniem 24 lutego 2016 r. została wyeliminowana poprzez zarejestrowanie przedmiotowych chipów w w/w rejestrze.

(dowód: akta kontroli str. 332-335, 592-600, 1084-1087)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli, podzielając opinię biegłego, zwraca uwagę na następujące zagadnienia związane z funkcjonowaniem Schroniska:

1. Stan i wyposażenie pomieszczenia przeznaczonego do przeprowadzania zabiegów leczniczych i chirurgicznych nie zapewniały odpowiednich warunków do wykonywania takich zabiegów. Podczas oględzin w dniu 22 stycznia 2016 r. stwierdzono, iż w pomieszczeniu tym nie zainstalowano lampy do dezynfekcji, nie było w nim także środków dezynfekcyjnych w płynie dla personelu oraz do odkażania powierzchni pomieszczenia, a ściany pomieszczenia wykonano z materiału, który nie zapewniał skutecznej dezynfekcji ich powierzchni. W czasie trwania kontroli pomieszczenie wyposażono w środki do dezynfekcji w płynie i zamontowano lampę bakteriobójczą. Prezes Zarządu Fundacji w dniach 2 marca oraz 11 marca 2016 r. wyjaśnił m.in., że ściany w ww. pomieszczeniu były pomalowane farbą, która umożliwia okresowe zmycie zabrudzeń, co wielokrotnie było wykonywane. Ponadto ze względu na częste niszczenie ścian pomieszczenia przez korzystające z niego zwierzęta, ściany te były malowane przynajmniej dwa razy w roku. W wyjaśnieniach Prezes Zarządu Fundacji dodał, że docelowo ściany pomieszczenia będą pokryte materiałem, który umożliwi ich dezynfekcję.

(dowód: akta kontroli str. 287-292, 294-302, 332-335, 369-374)

2. Nie jest właściwe przetrzymywanie psów w ciągu dnia na łańcuchu. W ślad za opinią biegłego, jako bardziej właściwe NIK uznaje przetrzymywanie psów w boksach lub kojcach.
3. Miejsce przeznaczone do wydawania zwierząt do adopcji, będące częścią korytarza w budynku administracyjnym, nie zapewnia komfortu potrzebnego osobom zainteresowanym adopcją do zapoznania się z wybranym zwierzęciem. NIK, na podstawie opinii biegłego, za bardziej właściwą uznaje sytuację, w której miejsce przeznaczone do adopcji zwierząt znajduje się w wydzielonym pomieszczeniu.

(dowód: akta kontroli str. 287-292, 294-302, 328-335, 345-362)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Adopcje zwierząt

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie umowy zawarte przez Fundację z gminami zawierały postanowienie, zobowiązujące Fundację do poszukiwania nowych domów dla zwierząt przyjętych do Schroniska oraz przekazywania zwierząt do adopcji

(po przebytej kwarantannie w Schronisku) osobom zainteresowanym ich posiadaniem, zdolnym zapewnić im należyte warunki bytowe.

Wyjątek stanowiły umowy z gminami Nasielsk i Nieporęt, w których zobowiązano Fundację jedynie do poszukiwania nowych domów dla zwierząt oraz umowa z Gminą Serock, zgodnie z którą Fundacja była zobowiązana do przekazywania do adopcji zwierząt wykastrowanych/wysterylizowanych, o ile istniała możliwość przeprowadzenia zabiegu podczas pobytu zwierzęcia w Schronisku (z wyłączeniem tej czynności m.in. w stosunku do szczeniąt, które z racji wieku nie kwalifikują się do zabiegu) osobom zdolnym zapewnić im należyte warunki bytowe. Fundacja przestrzegała postanowień umów dotyczących adopcji zwierząt.

Wskaźnik adopcji¹⁶ wyniósł 31% w 2014 r. i 43% w 2015 r. i był wyższy od średniego wskaźnika z lat 2012 – 2013, wynoszącego 30%.

(dowód: akta kontroli str. 48-98, 282-284, 572-757)

W badanym okresie w Schronisku aktywnie działał wolontariat. Ważną formą aktywności wolontariuszy było regularne wyprowadzanie psów na spacer, które oprócz zapewnienia zwierzętom ruchu i kontaktu ze środowiskiem zewnętrznym służyły ich socjalizacji i pielęgnacji. Wolontariuszki założyły i prowadziły profil na Facebooku pod nazwą „Bezdomniaki z Chrcynna”, na którym zamieszczane były m.in. zdjęcia, filmy oraz charakterystyka zwierząt oczekujących na adopcję. Informacje na profilu były regularnie aktualizowane. Ponadto wolontariuszki zamieszczały ogłoszenia o psach do adopcji w lokalnej prasie, przygotowały i rozpowszechniły plakaty i kalendarze ze zdjęciami psów ze Schroniska oraz organizowały zbiórki karmy i akcesoriów dla zwierząt. Kilka razy do roku Fundacja prowadziła zajęcia rekreacyjne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży szkolnej, podczas których uczestników uwrażliwiano na los bezdomnych zwierząt.

Schronisko było dostępne dla osób odwiedzających, w tym zainteresowanych adopcją zwierząt, w godzinach od 9.30 do 15.30, a poza tymi godzinami było otwierane po kontakcie telefonicznym z Prezesem Zarządu Fundacji. Godziny otwarcia i numerem telefonu widniały na tabliczce informacyjnej umieszczonej przy bramie Schroniska. Wolontariusze, którzy wyrazili wolę uczestniczenia w pomocy zwierzętom, nie mieli ograniczanego dostępu do Schroniska. Odmawiano natomiast wstępu osobom, które, jak wyjaśnił Prezes Zarządu Fundacji w dniu 20 lutego 2016 r., wielokrotnie podejmowały próby destabilizacji pracy Schroniska oraz publikowały nieprawdziwe, negatywne informacje na temat jego funkcjonowania.

(dowód: akta kontroli str. 306-311, 469-504)

W okresie od 1 stycznia 2014 do 27 stycznia 2016 r. Fundacja przekazała do adopcji 218 psów, z czego 94 w 2014 r., 117 w 2015 r. i 7 w 2016 r. (do 27 stycznia). Osoba adoptująca podpisywała oświadczenie/umowę adopcyjną zawierającą jej dane, w tym adres zamieszkania i telefon, oraz zobowiązanie do zapewnienia zwierzęciu właściwych warunków bytowych (zgodnie z obowiązującymi przepisami), zapewnienia niezbędnej opieki weterynaryjnej, terminowego dokonywania obowiązkowych szczepień przeciwko wściekliznie oraz humanitarnego traktowania zwierzęcia. Osoba adoptująca otrzymywała wypis zwierzęcia zawierający m.in. jego zdjęcie, imię i numer identyfikacyjny, datę przyjęcia do Schroniska, przybliżony wiek, informacje o zabiegach, w tym sterylizacji lub

¹⁶ liczona jako stosunek liczby adoptowanych zwierząt do liczby zwierząt, które przebywały w schronisku na początku roku, powiększonej o liczbę zwierząt przyjętych.

kastracji, leczeniu i szczepieniach. Wypis zawierał takie same dane, jakie widniały w karcie zwierzęcia pozostającej w dokumentacji Schroniska.

(dowód: akta kontroli str. 282-284, 572-757, 986-989, 1004-1010, 1020-1032)

Przeprowadzono badanie ankietowe procesu adopcji zwierząt poprzez przesłanie w dniu 11 lutego 2016 r. ankiet do 50 osób, które w badanym okresie adoptowały zwierzęta ze Schroniska. Dane adresatów ankiety pochodziły z 50 umów adopcyjnych (tj. 23% umów wybranych przez wskazanie co piątej umowy ze zbioru 218 umów). Do zakończenia kontroli, tj. do dnia 17 marca 2016 r., do NIK wpłynęło 12 wypełnionych ankiet oraz dwie ankiety niewypełnione. Wszyscy ankietowani potwierdzili dokonaną przez siebie adopcję zwierząt ze Schroniska. W pięciu ankietach przedstawiono pozytywne uwagi dotyczące procesu adopcji (brak opłat, dowieszenie psa do domu), stanu adoptowanych zwierząt (adoptowany pies był zadbane i czysty, przyjacielski, nauczony chodzenia na smyczy) i funkcjonowania Schroniska (korzystna lokalizacja, profesjonalna obsługa, czystość i porządek w boksach, brak agresji u zwierząt). W trzech ankietach zgłoszono krytyczne uwagi i złożono oświadczenia dotyczące procesu adopcji i/lub funkcjonowania Schroniska, dotyczące m.in. następujących spraw:

- wprowadzenia w błąd osoby odwiedzającej Schronisko z zamiarem adopcji psa, co do losu wybranego przez nią wcześniej zwierzęcia (szczegółowy opis sprawy w uwagach dotyczących badanej działalności);
- złego stanu zdrowia (wychudzenia, zarobaczenia, biegunki) szczeniąt przekazanych przez Schronisko do adopcji w dniu 22 lipca 2014 r. Szczenięta zostały przyjęte do Schroniska w dniu 5 lipca 2014 r. w wieku około 2 miesięcy. Kontrola wykazała, że po przyjęciu do Schroniska zostały zaszczepione przeciw chorobom zakaźnym psów, odpchlone i odrobaczone, a w dniach 14 – 22 lipca 2014 r. były leczone z powodu infekcji przewodu pokarmowego. W oświadczeniu/umowie o dokonaniu adopcji osoba adoptująca zobowiązała się m.in. do kontynuacji leczenia zwierząt;
- niewłaściwego leczenia lub niepodjęcia leczenia psa o numerze identyfikacyjnym 12 Lp-15 podczas jego pobytu w Schronisku. Zdaniem osoby ankietowanej wskazywał na to zły stan zdrowia psa w momencie adopcji, a następnie jego śmierć w dniu 7 października 2015 r., która nastąpiła pomimo zapewnienia przez nią psu pomocy weterynaryjnej i troskliwej opieki w domu. Pies został przyjęty do Schroniska w dniu 18 lipca 2015 r., a w dniu 19 sierpnia 2015 r. przekazany do adopcji. Jak ustalono w toku kontroli, informacje zawarte w karcie zwierzęcia znajdującej się w Schronisku były identyczne z informacjami zawartymi w kopii wypisu ze Schroniska załączonej do ankiety. Zgodnie z ww. dokumentami, w momencie przyjęcia psa do Schroniska określono jego wiek na około 12 lat. Lekarz weterynarii świadczący usługi weterynaryjne na rzecz zwierząt przebywających w Schronisku stwierdził u psa wychudzenie (przy zachowanym apetycie), problemy z poruszaniem (podejrzenie zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa) oraz zapalenie zewnętrznych struktur lewego oka, a następnie podjął leczenie. W trakcie leczenia wykonano badania krwi, którego wyniki zostały dołączone do karty zwierzęcia. W czasie pobytu psa w Schronisku podawano mu środki przeciwzapalne, przeciwbólowe i antybiotyki, a jego stan był regularnie kontrolowany;
- przekazania do adopcji psa wykazującego oznaki wychudzenia i zaniedbania (w ankiecie nie podano imienia ani numeru identyfikacyjnego psa).

Dodatkowo w toku kontroli jedna osoba złożyła oświadczenie zawierające krytyczne uwagi dotyczące stanu zwierząt i opieki nad zwierzętami w Schronisku. Uwagi te dotyczyły następujących spraw:

- oznak wychudzenia i zapchlonego suczyki o numerze identyfikacyjnym 11P-14, adoptowanej w dniu 26 listopada 2014 r. Wychudzenie i obecność pcheł stwierdził lekarz weterynarii dzień po adopcji. Wg dokumentacji dostępnej w Schronisku zwierzę zostało odpchłone i dwukrotnie odrobaczone, zaszczepione i wysterylizowane. W czasie pobytu w Schronisku zwierzę było także leczone z powodu stanu zapalnego skóry. Z uwagi na upływ czasu, w ramach niniejszej kontroli nie było możliwe zbadanie przyczyn stanu zwierzęcia, w jakim było ono w momencie adopcji;
- przypadku pogryzienia się psów w boksie zaobserwowanego podczas wizyty w Schronisku w dniu 26 listopada 2014 r. i nieudzielenia pomocy weterynaryjnej psu poszkodowanemu w wyniku pogryzienia w ciągu około 40 minut od zdarzenia, tj. do momentu opuszczenia Schroniska przez osobę odwiedzającą. Z dokumentacji dostępnej w Schronisku wynika, iż psem poszkodowanym w wyniku pogryzienia był pies o numerze 1K-12. Pies ten był leczony z powodu ran kąsanych w dniu 26 listopada 2014 r. oraz w kolejnych dniach. W czasie kontroli pies przebywał nadal w Schronisku i był w dobrej kondycji fizycznej, co stwierdzono podczas oględzin przeprowadzonych w dniu 29 lutego 2016 r.;
- niewłaściwego – zdaniem osoby składającej oświadczenie – leczenia psa o numerze 7M-14. U psa przyjętego do Schroniska w dniu 14 marca 2014 r. z podejrzeniem babeszjozy, w tym samym dniu podjęto leczenie (rozpoczęto antybiotykoterapię kontynuowaną po dwóch dobach, podano lek przeciwzapalny oraz lek przeciw babeszjozie w dawce jednorazowej, zgodnie ze wskazaniami zawartymi w charakterystyce preparatu). Leczenie powtórzono w dniu 1 kwietnia 2014 r. po pojawieniu się objawów mogących wskazywać na powikłanie po babeszjozie lub ponowne zarażenie bakterią *Babesia canis* (podano antybiotyk, lek przeciwko babeszjozie, lek przeciwzapalny, preparat witaminowy, glukozę i roztwór fizjologiczny chlorku sodu). Pies padł w dniu 2 kwietnia 2014 r.;
- przebywania psa na spadzistym dachu budy, co zdaniem osoby składającej oświadczenie wynikało z obawy przed agresją pozostałych psów znajdujących się w boksie. Jak ustalono podczas oględzin, w Schronisku nadal przebywał pies o numerze 7Wrz-12, przyjęty w dniu 17 września 2012 r., który większość czasu spędzał na stromym dachu budy. Pies był w dobrej kondycji fizycznej. Podczas kontroli na dachu budy zamontowano drewnianą platformę mającą ułatwić psu realizację opisanego wyżej zachowania.

Kontrola wykazała, iż osoby, które złożyły oświadczenia i zamieściły w ankiecie uwagi dotyczące złego stanu psów przekazywanych do adopcji przez Schronisko, nie skorzystały z możliwości zgłoszenia takich uwag w momencie dokonywania adopcji poprzez wpisanie ich w oświadczeniu/umowie o dokonaniu adopcji w punkcie „Uwagi osoby adoptującej dot. np. opisu, wyglądu, stanu zdrowotnego zwierzęcia w dniu adopcji”.

Dokonanie adopcji nie było uzależnione od uiszczenia opłaty. Nie było przypadków powrotu do Schroniska zwierząt przekazanych wcześniej do adopcji. Zwierzęta były oddawane do adopcji po zaszczepieniu przeciw wściekliźnie. Wyjątek stanowiły pojedyncze przypadki, kiedy oddano do adopcji zwierzęta niezaszczepione. W tych przypadkach (dotyczących szczeniąt poniżej 12 tygodnia życia oraz zwierząt

chorych) w umowie adopcyjnej, zgodnie z postanowieniem *Regulaminu Schroniska dla bezdomnych zwierząt w Chrcynnie*¹⁷, zamieszczano adnotację: „zaszczepię we własnym zakresie”.

(dowód: akta kontroli str. 43-45, 931-1073)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na fakt, iż Prezes Zarządu Fundacji w dniu 2 kwietnia 2015 r. wprowadził w błąd osobę, która odwiedziła Schronisko z zamiarem adopcji psa o numerze identyfikacyjnym 7M-14, co do losów tego psa. Prezes Zarządu Fundacji poinformował tę osobę, iż pies został adoptowany, podczas gdy w rzeczywistości zwierzę padło. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu Fundacji w dniu 2 marca 2016 r., udzielił on osobie zainteresowanej adopcją błędnej informacji, ponieważ nie chciał sprawić przykrości tej osobie oraz samemu uniknąć nieprzyjemności. Ponadto wyjaśnił, że w dokumentacji Schroniska oraz raportach złożonych do Urzędu Miasta i Gminy Nasielsk podał prawdziwą informację o losach zwierzęcia. Zdaniem NIK, osobom odwiedzającym Schronisko z zamiarem adopcji powinny być udzielane prawdziwe informacje dotyczące zwierząt.

Ponadto, ze względu na zgłoszone w ankietach zastrzeżenia dotyczące stanu zwierząt przekazywanych do adopcji (m.in. wychudzenia i obecność pcheł), NIK zwraca uwagę na konieczność zgłaszania przez personel Schroniska lekarzowi weterynarii przypadków widocznego spadku masy ciała zwierząt oraz potrzebę okresowej kontroli skuteczności stosowania u psów środków do zwalczania pasożytów zewnętrznych oraz dezynsekcji boksów i pomieszczeń, w których przebywają zwierzęta.

(dowód: akta kontroli str. 324-410, 1274-1302)

Ocena częściowa

W ocenie NIK Fundacja prawidłowo realizowała postanowienia umów z gminami dotyczące adopcji zwierząt, a sam proces adopcji przebiegał właściwie. Pozytywnie należy także ocenić wzrost wskaźnika adopcji w 2015 r. w stosunku do roku 2014, który można w dużej mierze wiązać z zaangażowaniem wolontariuszy w promowanie adopcji. Jako pozytywny fakt należy również odnotować regularne wprowadzanie psów na spacer.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, wnosi o:

- 1) odławianie bezdomnych zwierząt wyłącznie z terenu tych gmin, dla których Fundacja posiada zezwolenie,
- 2) przeprowadzanie zabiegów sterylizacji i kastracji zwierząt przyjętych do Schroniska zgodnie z postanowieniami umów zawartych z gminami,
- 3) doprowadzenie stanu technicznego Schroniska do pełnej zgodności z wymogami rozporządzenia ws. szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla schronisk.

¹⁷ z dnia 12 września 2005 r.

¹⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 5 kwietnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska
Dyrektor
Anna Krzywicka

Kontroler
Monika Skrzypiec
Gł. specjalista k.p.